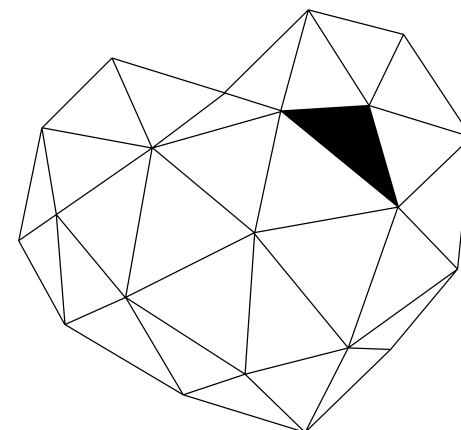

Cesarovo srdce

Recepční měl černé vlasy přilepené pomádou a pěšinku přesně uprostřed hlavy jako Rudolf Valentino. Ten chlap vypadá jako z těch italských filmů, napadlo mě, a začal jsem se v duchu smát. Aby ne, chlapče, aby ne! Jsi přece v Itálii!

Vzpomněl jsem si na jednu scénu z Felliniho filmu *Roma*. Restaurace, před níž je spousta stolů. U stolů sedí lidé, popíjejí a jedí. A najednou přijíždí tramvaj, jejíž koleje vedou přímo mezi stoly. Tramvaj projíždí středem restaurace. Nikdo si jí nevšímá. Vždycky, když přijedu do Itálie, mám ten pocit. Jako bych seděl v tramvaji, která projíždí tryskem mezi plně obsazenými stoly.

„Máte tu návštěvu, pane,“ řekl recepční. Ukázal na skleněné dveře, za nimiž tlumeně blikala světýlka denního baru.

„Ten pán v černých šatech.“

Skutečně – u barového pultu seděl mužiček, jehož stáří se dalo přecíst z hlubokých vrásek ve zmačkaném obličejí (vypadal trochu jako šimpanz) a jehož oblek byl opravdu ryze italsky černý. Byla to dobrá předválečná látka. Umím to ocenit, jsem krejčí.

Mužiček kinklal nohama na vysoké židličky a dychtivě se na mne díval. Věděl jsem naprosto určitě, že toho člověka vidím poprvé v životě.

„Dovolte, abych se představil,“ řekl a seskočil ze židličky. „Jmenuji se Cesare Arbielli. Mluvíte italsky?“

Přikývl jsem.

„Četl jsem v novinách, že jste krejčí,“ pokračoval mužiček vemlouvavým tónem a křivil obličej do úsměvu, který se mi nelíbil. Znáte to, když na vás začne někdo neznámý mluvit a příliš sladce se přitom na vás usmívá. Nevěříte mu od prvního okamžiku.

„Četl jsem, že jste krejčí – a já jsem taky krejčí! To mě přivedlo na myšlenku, abych za vámi zašel. Jsme přece kolegové! Mám tu ve

městě salon, už dvacet osm let! Jediný salon, který tu je, mohl bych dělat exkluzivní věcičky... Ale znáte to, my jsme tu horský kraj, žádný průmysl, nejsou tu peníze. Lidí kupují konfekci... Takhle v Římě nebo v Miláně... to bych byl boháč! Ale tady? Nebudeme o tom mluvit, pane, vy byste mi nevěřil. Já zašívám díry v kalhotách! Prošoupaný zadky! Látám a entluju!“

Nebyl jsem v Itálii poprvé a byl jsem zvyklý na příval, lavinu slov a vět, jimiž mne každý domorodec zahrne, jakmile se mi stačí představit. Byl jsem na to zvyklý, ale nechápal jsem, proč vlastně tento mužiček s císařským jménem za mnou přišel, a proč tedy ta sáhodlouhá předmluva. Odhadoval jsem ho. Na fotbalového bosse nevypadal. Spíše pokladník nebo tak něco. Ovšem zdejší klub je malý, nehraje *calcio*, motá se někde uprostřed druhé ligy. Do finále poháru se probojoval dílem se štěstím a zčásti proto, že jeho hráči, oděni do modro-bílých dresů, oplývali až fanatickou bojovností, s níž vyřídili daleko slavnější zahraniční týmy.

Celé město žilo nadcházejícím bojem, všude vlály modrobílé vlajky, zdi kamenných domů byly popsány bojovými hesly, po ulicích chodily trupy zpívajících tifosi, rozvášnění mladíci se vykláněli z otevřených střech fiatek, těch maličkých pětistovek, jezdících tryskem okolo náměstí – a vykřikovali hystericky jméno svého milovaného klubu. Stadion byl dlouho dopředu beznadějně vyprodán, přestože počet obyvatel tohoto města byl jen o málo vyšší než kapacita hlediště. Byl to prostě svátek. Všichni věřili ve vítězství modro-bílých, i když každý, kdo se trochu vyzná ve fotbalu, by na místní chasníky nevsadil ani pětník. Proti zkušeným a tvrdým Angličanům neměli ti snaživí hoši nejmenší šanci.

Mohl bych se na to všechno dívat jako na zajímavé a pestré divadlo, mohl bych dýchat tu atmosféru jako turista, který je nadšen vším

novým a neznámým, včetně atraktivního italského koloritu, kdyby nebylo jedné maličkosti: já totiž budu stát dnes v podvečer na bílé čáře uprostřed hřiště, uprostřed toho vřícího kotle, budu mít v ruce píšalku a mým úkolem bude, aby pravidlům té krásné staré hry bylo učiněno zadost.

„*Ech, che mondo cane...*“, posteskl si Cesare. „Jistě mě chápete, pane.“

Rozohnil se.

„Víte, dávno bych odtud odešel. Znáte to sám, krejčí musí šít. Dostávám z Říma katalogy, ale myslíte si, že si tu dá někdo ušít něco opravdu tip top? Je to chudý kraj!“

„Proč jste neodešel?“ zeptal jsem se, aniž jsem pořád věděl, o čem je řeč.

„No právě!“ vykřikl Cesare Arbielli. „Proč jsem neodešel! I vy říkáte, že jsem hlupák!“

Bránil jsem se: „Já přece...“

„Nic neříkejte!“ přerušil mě rezolutně. „Já vás chápu. Jsem hlupák. Ale pochopte vy mě! Už jako chlapec jsem lezl přes plot na hřiště, když hráli modro-bílí! Vždyť jsem se tu narodil! Nemohl jsem přece opustit své chlapce! Copak to jde, jen tak převléknout kabát a fandit třeba Laziu nebo Juventusu? Pane, moje krev má modrobílou barvu!“

Řekl to vznešeně: „*Anche mio sangue è biancoblu!*“

A potom jeho oči zesmutněly.

„A vidíte, už tři roky nesmím na hřiště! Nechyběl jsem předtím na žádném zápase, pane. Prožil jsem se svým mužstvem všechno dobré i zlé. Jezdil jsem i na zápasy venku... chodil jsem se dívat na tréninky, znám každého hráče už od malička, když poprvé oblékl dres za žáčky... A teď tam nesmím. Mám slabé srdce, víte? Už dvakrát jsem měl infarkt. A doktor mi řekl: ‚Cesare, potřetí to nepřežiješ!‘“

Ten člověk plakal. Veliké slzy mu stékaly po záhybech vráscitě

šimpanzí tváře. Vytáhl velikánský kapesník a tiše slzy stíral. Byl to fascinující pohled.

„Dvakrát mě odvezli přímo z tribuny. Vždycky se mi to stalo při zápase, víte? Moje srdce neuneslo porážku. Můžu za to, že mě hra příliš vzrušuje? Chtěl bych mít velké a silné srdce, které by bilo jako zvon, protože celé mé srdce patří mému klubu!“

Zase ta vznešenost a patos: „*Tutto il mio cuore...*“

„A dnes,“ pravil Cesare hlasem, který gradoval jako orchestr ve finále velké symfonie, „dnes je nejslavnější den mého života! Dostali jsme se do finále poháru! Přišel den, na který jsem se těšil celý život! A já tam nebudu!“

Oba jsme mlčeli. Srkal jsem minerálku a nevěděl, co říct. Cesare pečlivě poskládal kapesník, zasunul ho do náprsní kapsy a podíval se na mne pohledem, ve kterém bylo víc než jen prosba: byl to pohled tonoucího, jemuž berete i to stéblo.

„Proto jsem přišel za vámi,“ řekl. „Vy jste krejčí jako já. Vy budete řídit ten zápas. A já, kdybych věděl, že modro-bílí zvítězí, mohl bych tam jít. Už mám lístek. Chtěl jsem stejně jít, vykašlat se na doktora... ale bojím se smrti. Každý člověk se bojí smrti, že?“

Tak je to tedy.

„Když jsem četl v novinách, že jste krejčí jako já,“ rychle pokračoval, „řekl jsem si Cesare, zajdi za ním. Ten člověk tě pochopí.“

Čekal jsem všechno, ale ne tohle.

„Věřte mi,“ drmolil, „vždycky jsem byl a budu pro fair play. Vyhrát má ten, kdo je lepší. Ale vždyť bude ještě odvěta, bude ještě jeden zápas v Anglii... Nakonec vždycky vyhraje ten lepší! Já nechci, abyste dělal něco, co by nebylo správné... já vás jenom prosím, abyste modro-bílé nenechal prohrát! To bych nevydržel. Už teď mi srdce slábně, když na to pomyslím!“

Za těch dvacet let, co řídím fotbalové zápasy, jsem zažil všelicos. Poslyšte, říká se, že spravedlnost je prý slepá. Jestli je to pravda, je spravedlnost ve výhodě oproti fotbalovému rozhodčímu. Ten totiž musí rozhodovat spravedlivě, a přitom mít oči otevřené! A věřte mi, že je to pastva pro oči! To už vůbec nemluvím o scénách na hřišti. I v šatně se musí rozhodčí dobře dívat, aby si náhodou neodnesl obálku, kterou mu kdosi tajně strčil do kapsy. Musí číst výhrůžné dopisy. Musí se naučit rozeznávat pravdomluvné od lhářů. Zním tisíce triků, jež se snažily převážit misky vah v mé ruce. A to byste řekli: vždyť je to jenom hra!

Nesmíte se mi divit, že jsem v první chvíli považoval to všechno, co mi Cesare napovídal, za nový, mně zatím neznámý, ale každopádně dobře vymyšlený a rafinovaný trik, jak jít na rozhodčího z Čech, který požívá pověsti neúplatného muže. Je prý to citlivka. Vždycky přeruší hru, když některý z hráčů zůstane ležet na trávniku. Ano, to je pravda. Říkají mi Dobráček. Ale když nastavím minutu času a domácí vedou, publikum píská a nenávidí mne.

Ano, bylo mi toho starého mužička líto. Bylo mi ho líto, protože se uvolil sehrát tuhle truchlivou komedii.

„Vy mi nevěříte,“ koktal překotně, když viděl, že vstávám ze židle. „Můžu vám ukázat léky, průkaz z pojišťovny...“

„Nezlobte se,“ řekl jsem (a snad trochu podrážděněji, než bylo třeba), „ale i kdyby to byla pravda, co říkáte, nemohu vám pomoci. Fotbal je hra, a každá hra má svoje pravidla. Jinak by neměla smysl. Přeji vám, aby vaše mužstvo neprohrálo. Na shledanou.“

Seděl na barové židličce zplihle jako zmoklý havran, který nemá sílu odletět. Jenom mlčky pokyvoval hlavou a hledal po kapsách tubu s nitroglycerinem.

Večer po zápase jsem seděl na slavnostní večeři s prezidentem domácího klubu. Dívali jsme se spolu na veselé zrzavé anglické pořízky a vyprávěli jsme si o Meazzovi, Piolovi, Orsim, Bonipertim... Doktor Garro mi vyprávěl o svém klubu, který žije skromně, vychovává talentované fotbalisty a prodává je pod cenou bohatším klubům. A ti odchovanci potom ve slavnějších barvách dobývají svět. A já jsem vyprávěl o vesničce v podhůří, kde jsem jako chlapec poprvé poznal kouzlo té krásné hry. O plátěných baťovkách, v nichž jsme za války hráli župní přebor, o škvárovém hřišti, na němž nebylo radno upadnout...

„Fotbal bez diváků je jako krásná žena bez milence,“ řekl ten nonšalantní bělovlasý Ital.

„Co myslíte, u nás berou lidé hru strašně vážně. Já jsem právník a od té doby, co povolili rozvody, jsem měl už několik případů, kdy byl jádrem sporu fotbal. A mimochodem – dnes se na hřišti dokonce stalo, že během zápasu odvezli jednoho diváka s infarktem. To tu máme často.“

Zastavil se mi dech.

Otřel jsem si čelo. Kapesník byl mokrý.

„Nevíte náhodou, do které nemocnice toho diváka odvezli?“

„Proč se ptáte?“

„Jen tak, zajímá mě to.“

„Ach tak,“ usmál se doktor Garro. „Slyšel jsem, že jste citlivý člověk.“

Odpoledne druhého dne jsem konečně zjistil, kde Cesare leží. Žil. A pustili mě k němu.

„Ale jen deset minut!“ řekl sestřička.

Když mě spatřil, zdálo se mi, že se usmál.

„Sono vivo!“ vydechl šťastně. „Přežil jsem to!“

Posadil jsem se k jeho posteli a stiskl jsem mu ruku.

„To jsem rád. Neměl jste tam chodit.“

„Nelituju toho,“ řekl. „Stálo to za to. Viděl jsem ten krásnej Gianniho gól. Viděl jsem ho, jak se chystá k ráně... už předem jsem věděl, že bude střílet do pravého rohu brány, vždycky to tak dělá, a viděl jsem brankáře, jak vybíhá, protože čeká přihrávku. Ale to je Gianniho finta, on vždycky předstírá, že bude přihrávat – a přitom už si to šteluje na pravačku a pak se opře do rány vši silou! Už když se dotkl míče, věděl jsem, že to bude gól. Zaplavilo mě štěstí. A najednou jsem cítil, jak se mi zastavuje srdce! Ještě chvíli vydrž, prosil jsem ho, ještě chvíli, dokud míč nebude v síti! Byla to nepředstavitelně dlouhá doba! Člověku se prý v poslední vteřině života promítne před očima všechno, co prožil. Ale mně se promítly v té vteřině, než balón napnul síť, všechny góly modro-bílých, které jsem viděl za celý život! A potom, když jsem ztrácel vědomí, blesklo mi hlavou: můžeš klidně umřít. Tohle byl ten nejkrásnější gól, jaký jsi kdy viděl!“

Chtělo se mi brečet.

„Doktor mi řekl, že budete v pořádku. Jinak by mě k vám nepustili.“

„Na tom už nezáleží. Teď už můžu umřít.“

„Nemáte nikoho?“

„Mám tři syny a dvě dcery. Jeden syn má hotýlek v Portofinu, druhý dělá u Fiata. A ten třetí, pane, je *il architetto!* Dcery se vdaly, už mám i vnoučata...“

„Viděl jsem dnes ráno váš salon. Dovolte, abych vám složil poklonu. Děláte poctivou práci.“

„Děkuju,“ slabě se usmál. „Uznání od kolegy těší dvojnásob.“

„Myslím, že máte být na co pyšný,“ řekl jsem. „Ale fotbal je jen hra. Už si s ním nedělejte starosti.“

S námahou zavrtěl hlavou.

„Člověk musí být věrný svým barvám. V dobrých i ve zlých časech.“

„Už budu muset jít,“ řekl jsem.

„Ještě chvíli,“ zaprosil. „Víte, odvezli mě ve dvacáté minutě. Nikdo mi nechce říct, jak to dopadlo.“

Viděl moje rozpaky. Ale myslím, že už dávno sám velmi dobře věděl, že jeho modro-bílí chlapci odešli z hřiště poraženi. Vedli do začátku druhého poločasu, potom dostali rychle za sebou dva góly.

„Prohráli jsme, že?“ pokýval hlavou.

Mlčky jsem přisvědčil.

„Ale ne moje vinou,“ řekl jsem.

„Nechtěli mi to říct,“ zašeptal. „Mysleli si, že bych... báli se, že... Ale to se nemusejí bát. Teď už vím, že se moje srdce naučilo snášet porážky. Ale neuneslo radost. Bylo to příliš mnoho štěstí najednou.“

Podali jsme si ruce.

„*Cuore*,“ vzdychl. Krásné slovo. To znamená italsky srdce.